

Nr 344

Av herr **Håstad**, om utredning rörande domstolsmässig prövning av rättsfrågor inom förvaltningen genom utbyggnad av de administrativa domstolarna.

Sverige intar en markerad särställning bland samtidens rättsstater genom att möjligheterna att få rättsfrågor inom förvaltningen underkastade domstolsprövning äro mycket begränsade. Detta förhållande har på senare tid väckt stor uppmärksamhet inom riksdagen. Då motioner syftande till en vidsträcktare kontroll avvisats av riksdagen, har det särskilt skett under åberopande att man borde avvakta de resultat, vartill besvärssakkunnigas arbete på detta område kunde leda. Besvärssakkunniga avgåvo i maj 1955 ett principbetänkande, vari de förordade generella regler om domstolsprövning: rättsfrågor förekommande i besvärsmål hos Kungl. Maj:t skulle nämligen regelmässigt avgöras av regeringsrätten, då det påkallades av part. De ifrågasatte också en rätt att i extraordinära fall få beslut av Kungl. Maj:t i statsrådet underkastade domstolsmässig prövning.

I förnyade direktiv, som den 10 januari 1958 meddelades besvärssakkunniga, har emellertid justitieministern förklarat att spörsmålen om domstolsmässig överprövning av rättsfrågor inom förvaltningen icke vidare skola behandlas av de sakkunniga.

Enligt min mening kan det icke vara rimligt att stanna vid denna negativa ståndpunkt. Spörsmålet är ur rättsvårdens synpunkt av central betydelse och får icke skjutas åsido.

Bland dem som hävdat angelägenheten att vidga domstolskontrollen över förvaltningen ha meningarna om hur detta bör anordnas varit delade.

Förespråkare ha icke saknats för den meningen att rättsskyddet borde tillgodoses genom att de allmänna domstolarna tillades vidgade befogenheter. På vissa områden kan detta vara naturligt. Men att generellt gå denna väg kan icke förordas; det är också bland de remissyttranden, som avgivits över besvärssakkunnigas principbetänkande, blott ett ringa fåtal som går i denna riktning.

Det riktiga måste i stället vara att utbygga det rättsskydd som nu beredes av våra förvaltningsdomstolar. Det är angeläget att det förfarande som tillämpas vid dem blir så gestaltat att det beredes ett rättsskydd något så när jämförligt med de allmänna domstolarnas; därom äro förslag att förvänta från besvärssakkunniga. Men det är också angeläget att regeringsrättens befogenheter vidgas. Justitieministerns nyss citerade direktiv ställer i utsikt en revision av regeringsrättslagen som kunde hänföra nya ärendegrupper till

regeringsrättens avgörande. Detta är i sak för sig tacknämligt, men kan under inga omständigheter vara till fyllest. Det gäller att skapa en generell — om än ej undantagslös — möjlighet att få rättsfrågor underkastade domstolsmässig prövning. Den grundtanke som ligger bakom besvärssakkunnigas program för frågans lösning bör således fasthållas. Detta utesluter givetvis ej, att man — med beaktande bl. a. av vad som anförts i remissyttranden över de sakkunnigas förslag — söker sig fram efter något avvikande linjer. Det är också angeläget att finna former för en domstolsmässig prövning av regeringsbeslut. Då justitieministern i sina direktiv skjuter detta spørsmål åt sidan under åberopande av den utredning om statsrådets juridiska och politiska ansvarighet, som ankommer på författningsutredningen, förtjänar det anmärkas att anordningar avseende statsrådets ansvar icke kunna tillgodose den enskildes rättsskyddsbehov.

Under åberopande av vad nu anförts hemställas,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande domstolsmässig prövning av rättsfrågor inom förvaltningen genom utbyggnad av de administrativa domstolarna och på annat sätt.

Stockholm den 25 januari 1958

Elis Håstad